

ThessHistory: Άγιος Βασίλης από την Καισαρεία - Τα κάλαντα και το έθιμο της βασιλόπιτας

Ο Άγιος Βασίλης, ο αγαπημένος των μικρών και μεγάλων παιδιών, έρχεται σύμφωνα με το έθιμο από την Καισαρεία της Καππαδοκίας γεμάτος δώρα για τη νέα χρονιά. Είναι ο Άγιος που στο πρόσωπό του αναζητούμε την ελπίδα, το καινούργιο και την καλοτυχία.

Για τους Άγγλους είναι ο «Santa Claus» ή ο «Father Christmas», για τους Γάλλους ο «Περ Νοέλ», για τους Ολλανδούς ο «Σίντερ Κλάας, για τους Γερμανούς ο «Βάιναχτσμαν», για τους Ιταλούς ο «Babbo Natale», ο «Λαμ- Κουνγκ Κουνγκ» για τους Κινέζους και «Χοτείσο» για τους Ιάπωνες.

Ο Άγιος Βασίλειος (330μχ -370μ.χ) έζησε και ασκήτεψε στην πατρογονική Καππαδοκία μαζί με τον μεγάλο θεολόγο και συναξαριστή Γρηγόριο τον Νανζιανζηνό. Υπήρξε σπουδαίος ιεράρχης, κορυφαίος θεολόγος, επίσκοπος Καισάρειας, συγγραφέας, ρήτορας και υπέρμαχος κατά του αρειανισμού, που τότε δίχασε την ορθόδοξη εκκλησία.

Αν και η σημερινή εικόνα του Αϊ-Βασίλη με την άσπρη γενειάδα και την κόκκινη στολή που φέρνει δώρα είναι επινοήση ενός Αμερικανού σχεδιαστή, του Haddon Sundblom, ο οποίος εμπνεύστηκε τον Αϊ- Βασίλη το 1931 για την προβολή του αναψυκτικού Coca Cola, προϋπήρξε άλλη οπτικοποιημένη εκδοχή του στο περιοδικό «Harper's Weekly» το 1863.

Παρ' όλα αυτά για τους ορθόδοξους χριστιανούς ο Αϊ-Βασίλης με τα δώρα είναι ο Άγιος **Βασίλειος ο Μέγας από την Καισάρεια της Καππαδοκίας**, που με το μεγάλο του φιλανθρωπικό έργο βοήθησε χιλιάδες χριστιανούς ιδρύοντας τον 4ο αιώνα μ.Χ. στην Καισάρεια τη «Βασιλειάδα». Η «**Βασιλειάδα**» ήταν ένα ίδρυμα που λειτουργούσε ως νοσοκομείο, ορφανοτροφείο, γηροκομείο και ξενώνας για ιατρική περίθαλψη όσων είχαν ανάγκη.

Το έθιμο της Βασιλόπιτας

Από τον Άγιο Βασίλειο προέρχεται και το έθιμο της Βασιλόπιτας. Σύμφωνα με την παράδοση, όταν ο έπαρχος της Καππαδοκίας πήγε να καταλάβει την Καισάρεια, ο Μέγας Βασίλειος ζήτησε από τους πλούσιους της πόλης να μαζέψουν ό,τι τιμαλφή είχαν και να τα δώσουν στον έπαρχο ως λύτρα. Ο έπαρχος το μετάνιωσε, δεν λεηλάτησε την πόλη και αποχώρησε. Προκειμένου να επιστρέψει τα τιμαλφή ο Βασίλειος στους δικαιούχους, μην γνωρίζοντας τι ανήκει σε ποιον, αποφάσισε να παρασκευαστούν μικροί άρτοι και μέσα σε αυτούς να τοποθετηθούν τα χρυσαφικά ή τα νομίσματα. Την επόμενη μέρα τα μοίρασε και ο καθένας πήρε ό,τι του έτυχε στον άρτο. Από τότε ξεκίνησε το έθιμο της Βασιλόπιτας, που το τηρούμε ως σήμερα κάθε Πρωτοχρονιά στη μνήμη του Αγίου.

Τι σημαίνουν τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς;

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει και η παράδοση για τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς. Από τα βυζαντινά ακόμα χρόνια οι νέοι, με πρόσχημα τα κάλαντα, έβρισκαν ευκαιρία να εκφράσουν την αγάπη τους και τον θαυμασμό τους σε μια κοπέλα μπερδεύοντας και ανακατεύοντας μέσα στο τραγούδι στίχους που απευθύνονταν σε αυτήν δίχως να γίνουν εύκολα αντιληπτοί.

Στα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς, σύμφωνα με μια εκδοχή του θρησκευολόγου Δημήτρη Καραματσάκου, οι στίχοι που αναφέρονται στον Αϊ- Βασίλη μπερδεύονται με τους στίχους που αναφέρονται στην κοπέλα και έτσι ο νέος εκφράζει με αυτόν τον τρόπο τον θαυμασμό του.

Αρχιμηνιά και αρχιχρονιά

*Ψηλή μου δεντρολιβανιά (αναφέρεται στην κοπέλα: που είσαι ψηλή σαν δεντρολιβανιά)
και αρχή καλός μας χρόνος
εκκλησιά με τ' άγιο θόλος (αναφορά στην κοπέλα: με το καπέλο είσαι σαν εκκλησιά με τον τρούλο)
Αρχή που βγήκε ο Χριστός, άγιος και πνευματικός
στη γη να περπατήσει και να μας καλοκαρδίσει (αναφορά στην κοπέλα: αν βγει να περπατήσει, θα ευφρανθούν οι καρδιές μας)
Άγιος Βασίλης έρχεται
και δεν μας καταδέχεται (δεν καταδέχεται η κοπέλα)
από την Καισαρεία
συ είσαι αρχόντισσα κυρία (εσύ η κοπέλα μου είσαι αρχόντισσα)
Βαστάει εικόνα και χαρτί
ζαχαροκάντιο ζυμωτή (είσαι σαν γλυκό ζυμωμένο, σαν ζαχαροκάντιο)
χαρτί και καλαμάρι
δες κι εμέ το παλληκάρι (κοίτα και μένα το παλληκάρι)
Το καλαμάρι έγραφε
την μοίρα του την έλεγε (τη μοίρα του παλληκαριού, την ατυχία του;;)
και το χαρτί ομίλει
άγιε μου, άγιε μου καλέ Βασίλη (ο στίχος αυτός υπάρχει σε πολλές εκδοχές και είναι η ακροτελεύτια αναφώνηση του νέου προς τον Άγιο Βασίλη).*

thessnews.gr